

Η.Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Θερμά θαλάσσια λουτρά

Με σχέδια τῆς Εὔης Τσακνιά

Κίχλη

Θερμά θαλάσσια λουτρά

1980

ΣΤΟ ΧΤΗΜΑ ΜΑΣ, όταν οι ζέστες έπιαναν για τὰ καλά, άρχιζαν οι προετοιμασίες για τή θάλασσα. Πρώτη ή θειά μου πού, άφ' ότου χήρεψε, ύπέφερε όλόκληρο τόν χειμώνα από ρευματισμούς, κατέβαζε από τήν άποθήκη ένα μεγάλο στρογγυλό κουτί, από όπου έβγαζε τὸ μαῦρο καλοκαιρινό της καπέλο, άγορασμένο πρὶν χρόνια και χρόνια από τόν μακαρίτη, σὲ ένα του ταξίδι άστραπή στην Τεργέστη. Τὸ ταξίδι εκείνο, πού άναφερόταν σπάνια, πάντοτε δὲ με κάποιον δέος, φαίνεται ὅτι πραγματοποιήθηκε ὑπὸ συνθήκες πού χαρακτηρίστηκαν ὡς έκτακτες, αν μὴ και μυστηριώδεις. Ἡ θειά μου βούρτσιζε προσεχτικά τὸ καπέλο και ὕστερα τὸ καθάριζε με ένα εκχύλισμα φύλλων κισσοῦ. Με τὸ ἴδιο ὑγρό, βρασμένο ελαφρά, σχεδόν άφέψημα, καθάριζε και

τῆ μαύρη της μαντήλα, τὴν ἐσάρπα της, καθὼς καὶ ἓνα ψάθινο καλαθάκι μὲ καπάκι, πού προοριζόταν γιὰ τὰ τρόφιμα τοῦ ταξιδιοῦ. Ἡ πιὸ μεγάλη φασαρία ἦταν ὥσπου νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν ἓναν ἀπὸ τοὺς δυὸ ταξιτζῆδες τῆς πόλης (τοὺς σωφέρ, καθὼς τοὺς ἔλεγαν) τίς μέρες καὶ τίς ὥρες πού θὰ μᾶς παραλάμβανε μὲ τὸ φορτάκι του ἀπὸ τὸν σταθμό. Τὸ τραῖνο ἀναχωροῦσε κάθε πρωὶ στὶς δέκα καὶ δέκα.

Ὁ σταθμὸς βρισκόταν στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς πόλης, σὲ ἓνα πέτρινο διώροφο σπίτι, μὲ ὠραῖα μπαλκόνια, πολλές πόρτες, γκισέδες καὶ κιγκλιδώματα. Διέθετε τρεῖς αἴθουσες ἀναμονῆς, ἀνάλογες μὲ τὴ θέση πού ταξίδευε ὁ κάθε ἐπιβάτης.

Ἡ θειά μου ἔβγαζε ἓνα εἰσιτήριο διαρκείας, πρώτης θέσεως, μὲ τὴν πρόσθετη ἔνδειξη «θερμὰ θαλάσσια λουτρά», γραμμένη μὲ καφὲ λοξὰ γράμματα. Ἐνα εἰδικὸ βαγόνι, μὲ τὴν ἴδια ἔνδειξη στοὺς ὑαλοπίνακες, ἐξυπηρετοῦσε ἀποκλειστικὰ αὐτὴ τὴν κατηγορία τῶν λουομένων. Ἦταν ἓνα ἀληθινὸ ἄδυτο, ὅπου κανεὶς τρίτος δὲν διενοεῖτο οὔτε νὰ διέλθει καν, ὄχι νὰ καθίσει, ἢ νὰ τολμήσῃ νὰ ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο.

Δὲν μπορῶ νὰ φαντασθῶ πιὸ τρυφερὴ ἀνα-

χώρηση τραίνου. Στις δέκα παρά τέταρτο χτυπούσε τὸ πρῶτο καμπανάκι τοῦ σταθμοῦ, μὲ ἕναν γλυκύ, μαλακό, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἰσχυρὸ ἦχο. Οἱ πιὸ ἡλικιωμένοι ἔσπευδαν ἤδη στὸ βαγόνι τους. Στις δέκα παρά πέντε χτυποῦσε τὸ δεύτερο, ὅποτε ἡ κίνηση, τὰ τρεχάματα καὶ ὁ ἀναβρασμὸς ἐπιτείνονταν, καὶ στις δέκα καὶ δέκα ἀκριβῶς χτυποῦσε τὸ τρίτο καμπανάκι, μὲ τὸ ὁποῖο ὅλοι πιά καταλάμβαναν, μέσα σὲ μιὰ πραγματικὴ ἀναταραχὴ, τὶς θέσεις τους. Τότε ἐμφανιζόταν ὁ Θύμιος. Φοροῦσε μιὰ πολὺ σκούρα μπλέ στολὴ καὶ πηλὴκιο μὲ πολλὰ χρυσὰ σειρήτια, ἐνῶ ἀπὸ τὸν ἀριστερό του ὦμο κρεμόταν μιὰ καφὲ δερμάτινη τσάντα, μὲ τὰ εἰσιτήρια καὶ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα τοῦ ἐλέγχου. Ἀπὸ τὴ ζώνη τοῦ πανταλονιοῦ του, μὲ μιὰ χοντρὴ ἀλυσίδα, εἶχε ἀναρτήσει μιὰ μικρὴ σάλπιγγα, ἄψογα γυαλισμένη καὶ ἰδιαίτερα κυρτὴ, σὰν κέρας. Ὁ Θύμιος ἔριχνε μιὰ βλοσυρὴ ματιὰ κατὰ μῆκος τοῦ συρμοῦ, καὶ ἐπέπληττε ὅσους κωλυσιεργοῦσαν νὰ ἀνέβουν. Στυλωμένος περὶ τὸ μέσον τοῦ τραίνου, ἀνέκραζε στεντορεῖα τῆ φωνῆ: Ἔς, κύριοι! Κανεῖς δὲν ἔμαθε ποτὲ τὸ ἀκριβὲς νόημα τῆς

φράσης, ἀλλὰ ἀμέσως, πατεῖς με πατῶ σε οἱ βραδυποροῦντες, σκαρφάλωναν στὰ βαγόνια. Οἱ ἐπιβάτες τῆς πρώτης θέσεως, καθισμένοι σὲ περίτεχνα καθίσματα ἀπὸ ψάθα προελεύσεως ἐξωτερικοῦ, δυσφοροῦσαν. Ὅλα τὴν τελευταία στιγμή, ἔλεγαν.

Ὁ Θύμιος στρεφόταν ἀκολούθως στὸν μηχανοδηγό. Ἐκεῖνος τὸν προσέβλεπε πειθήνια στὰ μάτια, ἐνῶ μὲ τὸ δεξί του χέρι ἔψαυε τὴ σειρήνα τοῦ τραίνου. Ἔτοιμος; τοῦ φώναζε. Ὁ μηχανοδηγὸς ἔγνεφε καταφατικά, χωρὶς νὰ ἀποσύρει τὸ παράπαν τὸ βλέμμα του. Τότε ὁ Θύμιος ἀνασποῦσε τὴ σάλπιγγα καὶ σάλπιζε ἓναν ὀξύ, μακρότατον καί, μπορῶ νὰ πῶ, μουσικὸν ἦχο, ποὺ ἔσβηνε σιγὰ σιγὰ, σὰν σιωπητήριο. Ἐνα εὐχάριστο ρίγος διέτρεχε τοὺς ἐπιβάτες. Ὅλα ἔτοιμα πλέον, πρὸς ἀναχώρησιν. Τὸ τραῖνο σφύριζε καὶ ξεκινοῦσε ἀργὰ ἀργὰ, μέσα σὲ θορύβους καὶ γδούπους. Ὁ Θύμιος πλησίαζε καὶ αὐτὸς καὶ σαλτάριζε στὸ τελευταῖο βαγόνι. Τὸ ταξίδι ἄρχιζε.

Ἡ θάλασσα ἀπεῖχε περὶ τὰ δεκατρία χιλιόμετρα καὶ μέχρι τὴν Ἀλκυώνα, ὅπου κατέβαιναν οἱ κανονικοὶ λουόμενοι, μεσολαβοῦσαν τρεῖς

σταθμοὶ καὶ μιὰ προαιρετικὴ στάση. Σὲ κάθε ἀναχώρηση ἀπὸ τοὺς ἐνδιάμεσους σταθμούς, ἡ διαδικασία μὲ τὸν Θύμιο ἐπαναλαμβάνονταν μὲ τὴν ἴδια ἀκρίβεια – μόνο στὴν προαιρετικὴ στάση παρέλειπε τὶς ἐκφωνήσεις. Τὸ τραῖνο περνοῦσε μέσα ἀπὸ σταφίδαμπέλους, ἀγρεπαύλεις, μετόχια μοναστηριῶν καὶ ἀμμόλοφους. Στους σταθμούς οἱ νέοι κατέβαιναν καὶ ἄρπαζαν ἀπὸ τὰ παρακείμενα κλήματα τσαμπιὰ μαύρης σταφίδας, ἢ καὶ χουφτες ὀλόκληρες ἀπὸ τὰ ἀλώνια, ὅπου ἄπλωναν τὸν καρπὸ γιὰ νὰ ξεραθεῖ.

Ὁ μεγάλος ὅμως σαματὰς γινόταν στὴν Ἀλκυώνα. Πρὶν ἀκόμη σταματήσει τὸ τραῖνο, πεδοῦσαν ἄρκετοὶ ἀπὸ τὰ βαγόνια καὶ ἄρχιζαν νὰ τρέχουν δαιμονιωδῶς πρὸς τὴ θάλασσα. Εἶχαν νὰ διανύσουν περίπου δύο χιλιόμετρα, ὥσπου νὰ φθάσουν στὴν ἀμμουδιὰ μὲ τὶς μπανιέρες. Πολλοὶ προτιμοῦσαν νὰ κατέβουν στὴν ἐπόμενη στάση, μπροστὰ στὰ θερμὰ λουτρά, ἀπὸ ὅπου ἡ ἀπόσταση ὡς τὶς μπανιέρες ἦταν πολὺ μικρότερη, σχεδὸν μηδαμινή. Τὶς ἔβρισκαν ὅμως κατειλημμένες ἀπὸ τοὺς πρώτους, ποὺ εἶχαν σαλτάρει ἀπὸ τὸ τραῖνο καὶ διατρέξει τὴ διαδρομὴ μὲ τὰ πόδια.

Τὸ κτήριο τῶν θερμῶν λουτρῶν, βαμμένο κίτρινο, περιβαλλόταν ἀπὸ ἕνα ἄλσος μὲ εὐκάλυπτους. Ἡ θειά μου δὲν μὲ ἄφηνε νὰ μπῶ μέσα στοὺς λουτῆρες. Ἄνοιγε τὸ καλάθᾶκι, μοῦ ἔδινε ψωμί, τυρί, ἕνα αὐγὸ βραστό καὶ σταφύλια, καὶ μὲ παρότρυνε νὰ περπατήσω στὴν ἀμμουδιά, ἀφοῦ φοροῦσα προηγουμένως μιὰ κατάλληλη κάσκα γιὰ τὸν ἥλιο.

Πήγαινα στὴν ἀμμουδιά καὶ χάζευα. Μάζευα κοχύλια, ἀστερίες, ζωντανές ἄσπρες ἀχινάδες. Ἀνέβαινα ὕστερα στὶς μπανιέρες. Ἦταν ξύλινες, κατασκευασμένες ἀπὸ χοντροὺς σιδερένιους πασσάλους, ποὺ τοὺς εἶχαν μπήξει μέσα στὴ θάλασσα, χωριστὰ μιὰ σειρὰ μπανιέρες γιὰ τοὺς ἄντρες, χωριστὰ γιὰ τὶς γυναῖκες. Μιὰ γέφυρα, ἐπίσης ξύλινη, ἔνωσε τὸ κάθε συγκρότημα μὲ τὴν ξηρά.

Οἱ καμπίνες ἦταν στενές, ὑγρὲς καὶ μύριζαν μούχλα καὶ κάτουρο. Ἡ ἐταιρεία τοῦ τραίνου τὶς εἶχε χτίσει πρὶν χρόνια, ἀλλὰ σιγὰ σιγὰ τὶς ἐγκατέλειψε καὶ ρήμαζαν. Ἐλείπαν ἀρκετὰ σανίδια καὶ ἔτσι φαινόταν ὁ ἀμμουδερός πυθμὲνας τῆς θάλασσας, καθὼς καὶ οἱ σπασμένοι πάσσαλοι, γεμάτοι φύκια καὶ ὄστρα-

κα. Μιά σκαλίτσα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς κά-
θε καμπίνας κατέβαζε στὰ βαθιά, ὅπου τὸ βά-
θος τοῦ νεροῦ ξεπερνοῦσε τὸ μέτρο. Παιδιά
δὲν ἄφηναν νὰ κολυμπήσουν ἐκεῖ. Οἱ ἄντρες
φοροῦσαν μακριὰ μπανιερά, ἂν καὶ μερικοὶ
νοικοκυραῖοι κατέβαιναν τῆ σκαλίτσα τελείως
γυμνοί. Μὲ πολλή σοβαρότητα τοποθετοῦσαν
τὸ ἀριστερό τους χέρι ἀνοιχτό, μπροστὰ ἀπὸ
τὰ ἀπόκρυφα μέλη τους, ἐνῶ μὲ τὸ δεξί, μόλις
τὸ πόδι τους ἄγγιζε τὸ νερό, ἔκαναν ἀργὰ ἀρ-
γὰ τὸν σταυρό τους. Κατόπιν βουτοῦσαν.

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, οἱ μπανιέρες εἶ-
χαν ἀρχίσει νὰ ξεχαρβαλώνονται τελείως. Τό-
τε ἦταν ποὺ ἔφθασαν στὸν τόπο μας μερικοὶ
πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Ρωσία, δικοὶ μας, ἢ καὶ
Λευκορωσοί. Θυμᾶμαι ἓνα ξανθὸ παλληκαρά-
κι ψηλό, μὲ γαλανὰ μάτια. Κολυμποῦσε περί-
φημα. Ἔφερνε γύρα ὅλη τὴν ἀκτὴ. Μὲ ὠραῖες
ἀπλωτὲς πῆγαινε στὰ βαθιά, παρέκαμπτε τὸ
εἰδικὸ σύρμα ποὺ χώριζε τὰ χωρικὰ ὕδατα τῶν
γυναικῶν καὶ κολυμποῦσε στὰ νερά τους. Τσι-
ρίδες καὶ φωνές, ἐκεῖνες. Οἱ δικοὶ μας τὸν κύτ-
ταζαν ζηλόφθονα, διαμαρτύρονταν, ἀλλὰ ποῦ
νὰ τολμήσουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, σὲ κεῖνες

τις ἀκτὲς μὲ τὰ ρηχὰ νερά, κανεὶς δὲν κατάφερνε νὰ μάθει κολύμπι τῆς προκοπῆς.

Μιὰ Κυριακὴ ὁ νεαρὸς Ρῶσος, ἀφοῦ ἔκανε κάμποσους γύρους, ἐπέστρεψε κολυμπώντας πρὸς τὶς ἀνδρικές μπανιέρες. Ἀνέβηκε τὴ σκαλίτσα καὶ σκαρφάλωσε ἐπάνω στὴ στέγη, ἀπὸ ὅπου μποροῦσε νὰ γίνεῖ ὁρατὸς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν γυναικῶν. Ὁ καιρὸς εἶχε λίγο ψυχράνει, ἡ θάλασσα ἦταν ἀρκετὰ φουρτουνιασμένη καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐρημώνει κάπως. Πάνω στὴ στέγη ὁ Ρῶσος ἔμεινε ἀρκετὴ ὥρα, κυττάζοντας πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά του. Ὕστερα ζυγίστηκε ἀργά, ἄνοιξε τὰ χέρια καί, πηδώντας μὲ φόρα στὴ θάλασσα, ἔκανε μιὰ θεαματικὴ βουτιά. Ἐμεινε ἐκεῖ, καρφωμένος σὲ κάποιον σπασμένο πάσσαλο. Ἐτρεξε κόσμος καὶ κοσμᾶκης, ἀλαλάζοντας. Τελικὰ ἤρθαν δυὸ ψαράδες καὶ τὸν τράβηξαν.

Πέθανε μόλις τὸν ἀκούμπησαν στὴν ἀμμουδιά. Θυμᾶμαι ἀκόμη τὸ πρόσωπό του, καθῶς καὶ τὰ γαλανὰ του μάτια, πού μᾶς κύτταζαν ὀρθάνοιχτα. Ἐμοιαζε νὰ μὴν καταλαβαίνει τίποτα ἀπολύτως.